

چرا امام حسن(ع) با دختر دشمن خود ازدواج کرد

از آنجا که امام حسن(ع) فرزند امام علی(ع) بود، هر کسی دوست داشت به گونه‌ای خود را به خاندان پیامبر نزدیک کند، اهل بیت هم به جهت حُسن خلقی که داشتند و حتی نسبت به دشمنان مهربان بودند، با این گونه پیشنهادات مخالفت نمی‌کردند.

از آنجا که امام حسن(ع) فرزند امام علی(ع) بود، هر کسی دوست داشت به گونه‌ای خود را به خاندان پیامبر نزدیک کند، اهل بیت هم به جهت حُسن خلقی که داشتند و حتی نسبت به دشمنان مهربان بودند، با این گونه پیشنهادات مخالفت نمی‌کردند.

به گزارش خبرگزاری فارس، یکی از سؤالاتی که در زمینه زندگانی کریم اهل بیت(ع) امام حسن مجتبی(ع) مطرح می‌شود، این است که چرا حضرت با جعهده که پدرش یکی از دشمنان ایشان بود، ازدواج کردند؟

مرکز مطالعات و پاسخگویی به شبهات حوزه علمیه قم این گونه پاسخ می‌دهد:

یکی از افراد و شخصیت‌های تاریخی که در دوران امیرالمؤمنین(ع) زندگی می‌کرد و در زیر سایه مهر او امنیت یافته بود، «اشعث بن قیس کندی» بود که برای شناخت او کافی است به خطبه‌ای از خطبه‌های امیرالمؤمنین علی(ع) توجه کنیم:

امام علی(ع) در مسجد کوفه سال 38 هجری سخنرانی می‌کرد، اشعث بن قیس به یکی از مطالب آن حضرت اعتراض کرد و گفت: این سخن به زیان تو است نه به سود تو، امام(ع) که او را به خوبی می‌شناخت نگاه خود را به او دوخت و فرمود: «چه کسی تو را آگاه کرد که چه چیزی به سود یا زیان من است؟ لعنت خدا و لعنت کندگان بر تو باد ای متکبر، متکبرزاده منافق پسر کافر، سوگند به خدا تو یک بار در زمان کفر و بار دیگر در حکومت اسلام اسیر شدی و مال و خویشاوندی تو هر دو بار نتوانست به فریادت برسد، آن کس که خویشان خود را به دم شمشیر سپرد و مرگ و نابودی را به سوی آن‌ها کشاند سزاوار است که بستگان او بر او خشم گیرند و بیگانگان به او اطمینان نداشته باشند». (1)

از جملات صریح امام(ع) درباره اشعث استفاده می‌شود که او قطعاً یکی از دشمنان حضرت بوده است و گر نه حضرت با دوست خود این‌گونه صحبت نمی‌کند، اما با این حال، چرا فرزند حضرت (امام حسن مجتبی(ع)) با دختر چنین شخصی ازدواج کرد؟

در تاریخ داستانی درباره چگونگی ازدواج امام حسن(ع) با جعهده دختر اشعث بن قیس نقل شده که در اینجا به نقل آن داستان می‌پردازیم:

درباره نام دختر اشعث مؤرخان اختلاف دارند و او را سکینه، شعثاء و عایشه هم دانسته‌اند، ولی صحیح‌ترین آن جعهده است (2) و سبب ازدواج چنین بیان شده است که امیرالمؤمنین علی(ع) دختر سعید بن قیس همدانی به نام «ام عمران» را برای فرزندش حسن خواستگاری کرد، سعید گفت: به من مهلت دهید در این باره مشورت کنم و از حضور امام بیرون آمد در بین راه به اشعث بن قیس (برادرش) برخورد و جریان را به او گفت، آن مرد منافق از روی نیرنگ به سعید گفت: چگونه دخترت را به حسن می‌دهی که همیشه به او فخر بفروشد و درباره‌اش انصاف نرزد و با او بدرفتاری کند و بگوید: من فرزند پیامبر خدا و امیرالمؤمنینم و او در برابرش چنین فضیلتی نداشته باشد، پس بهتر نیست او را به پسرعمویش بدهی تا شایسته یکدیگر باشند، سعید گفت: کدام پسرعمویش؟ اشعث گفت: محمد پسر من!

آن بیچاره فریب خورد و گفت: دخترم را به پسر دادم، اشعث شتابزده به نزد امیرالمؤمنین(ع) رفت و گفت: تو دختر سعید را برای حسن خواستگاری کرده‌ای؟! حضرت فرمود: بلی! اشعث گفت: آیا دختری را نمی‌خواهی که در شأن فرزندت باشد؟ حضرت فرمود: آن دختر کیست؟ اشعث گفت: جعهده دختر من.

حضرت فرمود: ما با مرد دیگری در این باره گفت‌وگو کرده‌ایم، اشعث گفت: درباره آن گفت‌وگو راهی برای شما وجود ندارد، حضرت فرمود: او رفته است تا با مادر دختر مشورت کند، اشعث گفت: او دخترش را به محمد بن اشعث (پسر من) داد، حضرت فرمود: کی چنین کاری کرده؟ اشعث گفت: قبل از اینکه به اینجا بیایم و چنین بود که امیرالمؤمنین با این پیشنهاد موافقت کرد.

وقتی که سعید فهمید فریب اشعث را خورده پیش او شتافت و گفت: ای مرد یک چشم با من نیرنگ باختی؟ اشعث گفت: کور خبیث تو هستی که خواستی درباره فرزند پیامبر مشورت کنی، آیا تو احمق نیستی؟، اشعث شتابان به حضور امام حسن(ع) رفت و گفت: آیا نمی‌خواهی با همسرت دیدار کنی، چون او می‌تسید فرصت از دست برود و بعد راه بین خانه امام و خانه خودش را فرش کرد و دخترش را به همسری امام بخشید، به این ترتیب جعهده به خانه امام(ع) رفت». (3)

از آنجا که امام حسن مجتبی(ع) فرزند پیامبر(ص) و امیرالمؤمنین(ع) بود، هر کسی دوست داشت به گونه‌ای خود را به خاندان پیامبر نزدیک کند، اهل بیت پیامبر(ص) هم به جهت حسن خلقی که داشتند و حتی نسبت به دشمنان مهربان بودند، با این گونه پیشنهادات مخالفت نمی‌کردند و تا خطایی از کسی نمی‌دیدند او را از در خانه خود نمی‌رانند، علاوه بر اینکه طبق داستان فوق امام مجتبی(ع) در برابر کار انجام شده واقع شدند و تن به این ازدواج دادند، ولی بعضی از تحلیلگران سبب ازدواج امام حسن(ع) با جعهده را این گونه بیان کرده‌اند:

همان گونه که برخی ازدواج‌های رسول خدا(ص) رنگ سیاسی داشت، پاره‌ای ازدواج‌های امام حسن(ع) هم سیاسی بود، با توجه به نفوذ بسیار زیاد اشعث بن قیس در کوفه به نحوی که در جنگ صفین در به حکمیت کشاندن جنگ تلاش فراوانی داشت و مؤثر هم واقع شد، حضرت با دختر او جعهده ازدواج کرد، این ازدواج صورت گرفت و البته بدون فرزند پایان یافت، جعهده که نفاق را از پدر به ارث برده بود با توطئه معاویه به دشمن حضرت تبدیل شد و در یک اقدام ننگین امام حسن(ع) را زهر داد.

*پی‌نوشت‌ها:

1. نهج البلاغه، خطبه 19، ترجمه: محمد دشتی، ص 64، چاپ دوم.
2. اصفهانی، ابوالفرج، مقاتل الطالبین، ناشر: دارالمعرفه، ص 50.
3. قرشی، باقر شریف، زندگانی حسن بن علی، ج 2، ترجمه فخرالدین حجازی، ج 2، ص 567 به نقل از تاریخ ابن عساکر، ج 4، ص 216.